

Kıbrıs Türk toplumunda Sivil Toplumun Gelişmesi için Destek Stratejisi 2019 - 2021

Bu belge, Kıbrıs'ın kuzeyinde STÖ'lerin sorunları ve sürdürülebilir ve bağımsız bir sivil toplum gelişiminin nasıl desteklenebileceği konusunda hükümet ve STÖ'ler arasında net ortak bir vizyona duyulan ihtiyaç ile ilgili olarak geniş bir STÖ grubunun inisiyatifi tarafından başlatılan stratejik tartışma sürecinin bir sonucudur.

STÖ'ler, Kıbrıs toplumunun vazgeçilmez bir parçasıdır. Bugün Kıbrıs'ın kuzeyinde, 20.000'den fazla gönüllüyle birlikte çalışan yaklaşık 1000 dernek ve vakıf bulunmaktadır.

STÖ'ler, mevcut toplumsal sorunların çözümünde ve Kıbrıs'ın demokratik gelişiminin sağlanmasında hükümet için önemli bir ortaktır. Aşağıda belirtilen şekillerde oldukça önemli rolleri vardır:

- Kendi haklarını savunma konusunda zorluklar yaşayan dezavantajlı gruplar da dâhil olmak üzere çeşitli grupların çıkarlarını ve haklarını temsil etmek;
- Karar alma süreçlerine ve en iyi politika çözümlerinin bulunmasına katkı sağlamak;
- Hükümet namına da dâhil olmak üzere ihtiyaç sahiplerine gerekli hizmetleri sağlamak;
- İnsan haklarını savunmak ve demokratik bir sistem ile hukukun üstünlüğünün gelişmesini desteklemek;
- Yenilikçi yöntemler getirmek ve insanları toplumsal yaşama dahil etmek, vb.

Bu Stratejinin **genel amacı**; STÖ'lerin gelişmesi için elverişli şartların oluşturulması ve ulusal ve yerel seviyede STÖ'ler ve hükümet arasında ortaklıkların kurulmasını teşvik etmektir. Ayrıca Kıbrıs'ın kuzeyindeki ortamın; aktif, bağımsız ve sürdürülebilir STÖ'ler için uygun şartları yaratmasını da garanti altına almayı hedeflemektedir. Stratejinin birincil hedef kitlesi, Dernekler Yasası ve Vakıflar Yasasına tabi STÖ'lerdir.

1. Mevcut Durum

2016 yılında STÖ sektörü için yapılan değerlendirmede¹, Kıbrıs'ın kuzeyindeki STÖ'lerin faaliyet gösterdiği ortamla ilgili olarak bir dizi zayıflıklar tespit edilmiştir. Aşağıda, STÖ'lerin karşılaştığı kilit sorunlardan birkaçı yer almaktadır:

- Zayıf Sivil Toplum

Raporlarda, sivil toplum örgütlerinin küçük ölçekli olduğu ve yetersiz kaynak sıkıntısı çektikleri tespit edilmiştir. STÖ'lerin çalışmalarını destekleyebilecek bağışçı sayısı sınırlıdır. STÖ'ler tarafından yapılan çalışmaların etkilerinin sınırlı olmasının nedenlerinden biri de budur. Örgütlerin çoğu öncelikle gönüllülere dayanmaktadır ve ücretli çalışanları bulunmamaktadır.

Değerlendirmeye göre *“Siyasi kısıtlamalar ve Raporda belirtilen diğer sınırlamalar nedeniyle, ‘sivil toplum’ kavramı ve anlayışı henüz daha yeni yeni büyümektedir. Elverişli şartlar sunulursa, Kıbrıs'ın kuzeyinde, daha çeşitli alanlara odaklanan canlı bir sivil toplumun ortaya çıkması olasıdır.”*

---

¹ Luben Panov ve Liana Varon; Kıbrıs'ın kuzey kesimindeki Sivil Toplum Ortamının Değerlendirmesi, 2016

- Toplumsal güven eksikliği

Kıbrıs'ın kuzeyinde mevcut sorunların en büyüklerinden biri güven eksikliğidir. Araştırmalar, STÖ'lerin en güvenilir kuruluşlar arasında olduğunu göstermektedir ancak gerek kamu sektörü gerekse toplum nezdinde STÖ'lere şüpheyle yaklaşılacak çeşitli durumlar olmaktadır. STÖ'ler hakkındaki yanlış algılar arasında; çok fazla örgütün bulunduğu, ne yaptıklarının net olmadığı ve siyasi meselelerle ilgilenip ilgilenmedikleri yer almaktadır.

- STÖ'lerin az biliniyor ve anlaşılıyor olması

STÖ'lere katılan insan sayısı oldukça düşüktür. Bu duruma, STÖ'ler hakkında bilgi eksikliğinin mi yoksa tam tersinin mi geçerli olduğunu söylemek zordur. Zira insanların STÖ'lere katılmadıkları için onları yeterince iyi tanımıyor olmaları ihtimali oldukça yüksektir.

- Finansman kaynaklarının sınırlı olması

Adanın kuzey kesimindeki STÖ'lerin karşılaştığı en büyük sorun yeterli finansman kaynaklarının olmamasıdır. AB ve USAID (UNDP-ACT), sivil toplum örgütlerinin ana destek kaynakları olagelmıştır. Ancak USAID finansmanının son bulmasıyla, STÖ'lerin finansman kaynaklarına erişim imkanı zayıflamıştır. Alternatif finansman kaynakları (geleneksel donör hibelerinden farklı) yeterli düzeyde geliştirilememiştir. Fon geliştirme ile ilgili iyi neticeler alan örgütler olsa da bunlar istisnai örneklerdir. Kamu idaresi tarafından sağlanan finansman da oldukça sınırlıdır.

2. İlkeler

Aşağıda belirtilen ilkeler, güven veren ve işlevsel bir ortaklık için ön şarttır. STÖ'ler ve hükümet arasındaki işbirliği, bunlara bağlı olacaktır.

- **STÖ'lerin bağımsızlığı:** Hedeflerinin belirlenmesinde, kararların alınmasında ve kendi faaliyetlerinin planlanmasında sivil toplum özgür ve bağımsızdır. Yetkililer; faaliyetlerinin kamu makamları tarafından mali açıdan desteklenerek yürütülüp yürütülmediğine ve/veya politika yapma süreçlerine katılıp katılmadıklarına bakmaksızın, bu bağımsızlığa saygı gösterirler.
- **Saygı:** Saygı ilkesi; STÖ'ler ve kamu sektörünün, politika geliştirme ve yürütme konularında oynadıkları farklı ve ortak fayda sağlayan rollerini kuvvetlendirir. Taraflar, birbirinin bakış açılarına saygı göstermelidir. Farklılaşan fikirler ve bakış açıları ve bunların ifade edilebilmesi ve duyulabilmesi, demokrasinin önemli unsurlarıdır.
- **Katılım/Sivil katılım:** Yetkililer; karar alma, politikaların yürütülmesi ve bunların izlenme ve değerlendirilme süreçlerine, yurttaşların menfaatleri ve önerilerini entegre edebilmek için sivil toplumun politika yapım sürecine katılımını destekler.
- **Ortaklık:** Kamu makamları ve sivil toplum arasındaki başarılı işbirliği, ortaklık ilişkilerine dayanır. Ortaklık ilkesi; diyalog kurulması ve ortak hedeflerin belirlenerek yürütülmesinde farklı fikirlere saygı gösterilmesi için tüm oluşumlar arasında eşitlik temelinde işbirliği yapılması anlamına gelir.
- **Şeffaflık ve hesap verebilirlik:** Kamu yararı için hareket eden hem STÖ'ler hem de kamu yetkilileri; yaptıkları faaliyetler ve kullandıkları fonlar için açıklık, sorumluluk ve hesap verebilirlik gösterir. Merkezi ve yerel yönetim yetkilileri, bu ilke altında sivil topluma yönelik fonları açık bir biçimde dağıtacaklarını taahhüt eder; STÖ'ler ise alınan fonların nasıl kullanıldığı, yapılan faaliyetler ve elde edilen sonuçları ile ilgili kamuya bilgi vermekle yükümlüdürler.

- **Eşit muamele ve fırsatlar:** Kamu makamları ve yetkilileri, temel insan haklarının kullanılması bakımından tüm yurttaşlar için eşit fırsatların sağlanmasını hedefler. Herkesin, kendilerine özgü gelenekleri, dinleri, kültürleri, değerleri ve yetenekleri temelinde toplumun ortak yaşamına katkı sağlayabilmesi için gerekli olan fırsatları sağlarlar.

3. Amaçlar ve Önlemler

Genel amacına ulaşmak için bu Strateji üç belirli hedefe odaklanacaktır:

- STÖ'lerin mali sürdürülebilirliklerinin geliştirilmesi
- STÖ'lerin faaliyet gösterebilmeleri için gereken Elverişli Ortam;
- Karar almaya katılım sürecinin geliştirilmesi.

Bu üç hedefin her birine ulaşmak için belirlenen bir dizi önlem aşağıda sunulmaktadır.

3.1. Geliştirilmiş Mali Sürdürülebilirlik

Kamu Finansmanı

Kamu finansmanı, uluslararası STÖ'lere yönelik en önemli finansman kaynaklarından biridir. Bu fonlar, çeşitli yollarla kullanılmaktadır. Örneğin STÖ'lerin kurumsal gelişmelerini veya karar alma süreçlerine katılımlarını desteklemek için; ihtiyaç duyulan hizmetlerin sunulmasını finanse etmek için; devletin bir çözüm üretmediği toplumsal sorunları çözmek için; yeni modeller yaratıp geliştirmek vb. için kullanılmaktadır. Kıbrıs'ın kuzeyinde, kamu makamları tarafından sağlanan fonlar gerçekten çok sınırlıdır ve STÖ'lere fon sağlayan çok az kurum örneği vardır. Mevcut iyi örneklerin tanıtılması için ve kamu makamları tarafından sağlanan mali kaynak sisteminin geliştirilmesi için adımlar atmak bu yüzden önemlidir.

Güvenceli Fon

Her yıl, kamu bütçesinden STÖ'ler için fon ayrılacaktır. Bu fon; sürdürülebilir olacak ve politize edilmeyecektir. Bu fon, bu Strateji temelinde STÖ'lerin gelişmesinin desteklenmesi için sağlanacaktır.

Tüm kamu kurumları (belediyeler de dahil olmak üzere) kendi bütçesi içerisinde, STÖ'lere finansman sağlamak için ayrı bir kalem yaratacaktır. Fon sağlanacak öncelikli konular/tematik alanlar, topluma açık olarak yapılacak istişareler sonrası belirlenecektir.

Fonların Dağıtılmasına yönelik Net Kriterler

Fonlar; proje sunumu ve değerlendirilmesi temelinde tahsis edilecektir. Fon tahsisi için net kriterler belirlenecek ve usuller şeffaf olacaktır. Tüm kurumların en azından minimum şeffaflık standartlarına uymasını sağlamak için hükümet tarafından STÖ Finansman Standartlarına İlişkin Kurallar belgesi hazırlanacaktır. STÖ'lerle istişare içinde hazırlanacak bu belgede, şeffaf finansman için en önemli ilkeler yer alacaktır.

Sivil Toplumun Desteklenmesi için Fon

Hükümet tarafından Sivil Toplumun Desteklenmesi için özel bir Fon oluşturulacaktır. Bu Fon, bakanlıklarda bulunan ve belirli sektör politikalarını hedef alan finansman mekanizmalarının yerine geçmeyecek; STÖ sektörünün tamamı için faydalı olan faaliyetler için destek sağlamayı hedefleyecek veya STÖ'lerin sürdürülebilirlik ve kapasitelerinin geliştirilmesini, insan haklarının desteklenmesini

hedefleyecek veya yenilikçi çözümler önerecektir. Bu Fon, Cumhurbaşkanlığı VEYA Bakanlar Kurulu² altında oluşturulacaktır. Aynı bir bütçesi olan ve çoğunluğu STÖ temsilcilerinden oluşan bir Kurul tarafından yönetilen, bağımsız bir oluşum olacaktır.

Kültür Dairesi Kültür Sanat Danışma Kurulu'na benzer bir biçimde, bu Komite de fon sağlanacak olan projelerin değerlendirilmesi ve seçiminden sorumlu olacaktır. Komitede görevli olacak STÖ üyelerinin tespit edilmesi, şeffaf bir biçimde ve açık bir çağrı ile önceden belirlenmiş kriterlere dayalı olacaktır. Fonun ayrıntılı kuralları çıkarılacak bir tüzükle belirlenecektir. Fonun çalışmaları şeffaf olacaktır ve dağıtılan fon miktarları ve desteklenen projeler hakkındaki bilgiler, kamuya açık olacak ve kurumların web sitesinde de duyurulacaktır. Fondan destek alan STÖ'ler de, almış oldukları finansman ile yürüttükleri projeleriyle ilgili mali raporları kamuya duyurmakla yükümlü olacaktır.

Fon, Sayıştay'ın yıllık denetimine tabi olacaktır ve bu ilgili rapor gözden geçirme ve değerlendirilmesi amacıyla Meclis'in ilgili komitesinin gündemine getirilecektir. Uygulama ve etkisinin ölçümü için ise, her 3 yılda bir STÖ'ler tarafından belirlenecek bağımsız uzman(lar) tarafından faaliyetler, yürütme ve elde edilen sonuçların değerlendirmesi yapılacaktır. Şikayetlerin değerlendirilmesi ve Fonun doğru bir şekilde uygulandığının gözetilmesi için bağımsız bir mekanizma oluşturulacaktır.

Fonun her yıl destek sağlayacağı öncelikler, şeffaf kamu istişarelerinin ardından tespit edilecektir (ve Fonun yukarıda da belirtilen genel hedefleri göz önünde tutulacaktır). Hibeler verildikten sonra, uygulama kriterleri esnek ve basit olacaktır. Katılımı teşvik eden bir yaklaşım benimsenecek ve üniversitelerdeki sivil toplum birimleri ve kar amacı gütmeyen şirketler gibi çeşitli paydaşların yanı sıra kuruluş yıllarına bakılmaksızın STÖ'lerin fonlara erişimlerinin sağlanması gözetilecektir.

STÖ'lerle Hizmet Sunma Amaçlı Yapılacak Sözleşmeler ve Sosyal Girişimciliğin Teşvik Edilmesi

Hizmetlerin STÖ'ler tarafından sağlanmasını düzenleyecek hükümet ve STÖ'ler arasındaki sözleşme usulüne ilişkin mevcut yasal ve operasyonel çerçeveyi incelemek ve değerlendirmek üzere bir fizibilite çalışması yapılacaktır. Bu çalışma ayrıca, STÖ'lerin misyonlarıyla ilişkili ekonomik faaliyette bulunması anlamına da gelecek olan sosyal girişimciliğe ilişkin değerlendirmeleri de içerecektir. Çalışma sonunda çıkacak raporda, bu konulardaki AB standartları ve iyi uygulamalarına ve mevcut yasal çerçevenin bu yönde iyileştirilmesi için önerilere de yer verilecektir.

Bağışçılık

Bağışçılık, tüm Dünya'da STÖ'ler için bir başka kilit kaynaktır. Hem bireylerin hem de şirketlerin STÖ'lere bağış yapabilme olanağı olmalıdır ve toplum yararına katkı sağladıkları için bağışçılara vergi muafiyeti tanınmalıdır. Bir diğer önemli unsur ise; bağışçılığın insanlara iyi bir uygulama olarak tanıtılması, iyi örneklerin paylaşılması ve STÖ'lerin bağış toplamak için gerekli kapasiteye sahip olması gereğidir.

Bağış Toplamak için Yasal Çerçeve

Kıbrıs'ın kuzeyinde; bağış toplama ve hayır kurumu konularındaki yasalar çok eskidir, hatta bazıları İngiliz idaresine dek dayanmaktadır. Şu anki haliyle, uluslararası ve AB düzeyindeki standartlara uygun olmayan şekilde, kamuya açık tüm bağış toplama faaliyeti için kaymakamlıktan izin alma zorunluluğu bulunmaktadır. STÖ'lerin bağış toplama faaliyetlerini özgürce yürütebilmelerini sağlamak için

---

² Bu konuda Sivil Toplum Örgütlerinden görüş alma süreci devam etmektedir. Tüm istişareler sonrası taslakta hangi makamın yer alacağı belirlenecektir.

STÖ'lerin izin alma şartı ortadan kaldırılacak şekilde yasa günümüz ihtiyaçlarına uygun hale getirilecektir.

Bağışçılar için Vergi Muafiyetleri

Mevcut yasalar, muafiyetlere ilişkin net ve açık bir çerçeve çizmekten çok uzaktır. STÖ bağışçılarında yönelik olarak yeterli ve açık indirimlerin sağlanmasını garanti altına almak için hem kurumlar hem de bireysel gelir vergilerine ilişkin yasalarda bulunan muafiyetlerin gözden geçirilmesi gerekmektedir.

İlgili yasaların uygulanmasının nasıl kolaylaştırılabileceği noktasına odaklanmak da aynı biçimde önemlidir. Uygulama gözden geçirilecek ve bağışçılar için vergi muafiyetlerinin nasıl kullanılacağı konusunda bilgiler içeren bir rehber hazırlanacaktır. Söz konusu Rehber, vergi muafiyetlerinin kimler için hangi şartlar altında uygulanacağı, hangi tür bağışlar için ne kadar vergi muafiyeti sağlanacağı, bunlardan faydalanmak için şirketlerin ve bireylerin (bağışçıların) yapması gerekenler hakkında bilgi içerecektir.

Bağışçılığı Destekleyen Politikalar/Önlemler

Bağış yapılmasını teşvik eden kampanyalar düzenlemek ve reklamlar hazırlamak önemlidir. Aynı biçimde, STÖ'lerin bağış toplama faaliyetlerini yürütmek için gerekli kapasiteye sahip olmalarını garanti altına almak da önemlidir ancak topladıkları bağışları nasıl kullandıkları hakkında da rapor vermeleri sağlanmalıdır.

Hükümet, aşağıda belirtilenleri sağlayarak bağışçılığı destekleyecektir:

- İyi örneklerin ve STÖ'lere bağış yapılmasına duyulan ihtiyacın tanıtılması için destek sunmak;
- STÖ'lerin bağış toplayabilmesi için bilgi ve beceri seviyelerinin arttırılmasına yönelik kapasite güçlendirme inisiyatiflerini desteklemek, vb.;
- En büyük kurumsal ve bireysel bağışçı için yıllık ödüller vermek.

STÖ'ler için Vergi Muafiyeti

Çağdışı ve günün koşullarına uygun olmayan Hayır Kurumları ile ilgili yasa gözden geçirilecektir. Ayrıca, STÖ'lere uygulanan mevcut vergi muafiyetleri de gözden geçirilerek, vergi çerçevesinin sadece hayır kurumlarına değil tüm STÖ'lere yönelik bir fayda yelpazesi sunması sağlanacaktır. Böylece yasal çerçeve, AB standartları ve iyi uygulamalarla uyumlu bir kamu yararı statüsü getirerek geliştirilecek ve tadil edilecektir.

Sonuçlar

Kamusal bağış toplama hakkındaki yasalar tadil edildi

Daha kapsayıcı kamu yararı statüsüne yönelik yeni bir yasal çerçeve hazırlandı

STÖ'lere yönelik şeffaf ve hesap verebilir bir fon oluşturularak faaliyete geçirildi

Kamu hizmetlerinin sağlanması için STÖ'lerle sözleşme usulü ve sosyal girişimcilığe ilişkin mevcut durumu ve iyileştirme önerilerini içeren bir fizibilite çalışması yapıldı

Bağışçılığı teşvik etmek için bir ödül sistemi geliştirildi

Bağışları teşvik etmek için vergi muafiyetleri hakkında bir rehber hazırlanarak yayınlandı

3.2. Sivil Toplum için Elverişli Yasal Çerçeve

Vakıflar ve derneklere ilişkin yasaların gözden geçirilmesi ve tadili

2016 yılı Temmuz ayında dernekler için yeni bir yasa kabul edildi. Derneklerle ilgili yasal çerçeveyi büyük oranda geliştirmiş olmasına rağmen halihazırda uluslararası standartlarla tamamen uyumlu olabilmesi için birkaç düzeltmenin yapılması gerekmektedir. Ayrıca, yeni yasal metinle birlikte ortaya çıkan uygulamaya yönelik bazı sorunların da giderilmesi gerekmektedir. Aynı zamanda, vakıflarla ilgili yasal çerçeve de oldukça eskidir, İngiliz idaresi döneminden kalmadır, muğlak ve açık olmayan unsurlar barındırmaktadır ve bugünün koşullarına uygun değildir.

Vakıflar için yeni bir yasa hazırlanması ve kabul edilmesi

Vakıflar Yasasının güncellenmesi ve bugünün koşullarına cevap verebilir hale getirilmesi gerekmektedir. Özellikle, çağdaş vakıfların ihtiyaçları ve faaliyetleri, mevcut yasal çerçeve ile düzgün bir biçimde karşılanamamaktadır. Mevcut yasalarda bulunan bazı sorunların arasında vakıfların kurulması ve yönetimi konusunda karşılaşılan güçlüklerin yanı sıra, faaliyetleriyle ilgili sorumlu oldukları makam ve izinler vb. yer almaktadır. Bunların hepsi, uygulamayla ilgili sorunlara yol açmaktadır.

Bu nedenle, vakıfların kuruluş ve faaliyetleriyle ilgili, günümüz ihtiyaçlarına cevap veren ve Uluslararası ve AB standartlarıyla uyumlu yeni bir yasa hazırlanacak ve kabul edilecektir. Yasa, dernekler ile ilgili mevzuatla da uyumlu olacak şekilde hazırlanacaktır. Hazırlanacak taslak metin, STÖ'ler ile ve özellikle vakıflarla istişare edilerek hazırlanacaktır.

Dernekler Yasası'nda iyileştirmeler yapılması

Yeni yasanın uygulanmasına ilişkin bir dizi sorunlar kaydedilmiştir ve bu nedenle STÖ'leri pratikte nasıl etkilediğine dair derinlemesine bir değerlendirme yapmak gereklidir. Görülen sorunlardan bir tanesi, sivil toplum sektörünün bir kısmının, örneğin mevcut birliklerin, bu yasa kapsamında yer almamasıdır. Bunun yanı sıra, yabancıların da yurttaşlarla eşit haklara sahip olmasının; yabancı derneklerin (ve yabancı menşeli derneklerin) Kıbrıs'ın kuzeyinde tıpkı yerel derneklerin olduğu gibi faaliyet göstermesinin ve buna yönelik prosedürlerin çok külfetli olmamasının garanti altına alınması ve yabancı mali kaynakların alınması için ön onay şartının aranmaması, sadece tüm dernek türleri için bildirim yapılmasının sağlanması vb. için bazı belirli hükümler gözden geçirilecektir.

Uygulamanın iyileştirilmesi

Düzgün, tutarlı ve sistematik uygulama için yeni dernekler yasası için bir yönetmelik gereklidir ve bu STÖ'ler ile istişare edilerek hazırlanacaktır. Düzgün uygulanabilmesi için ayrıca rehberlik ve eğitimler de yapılacaktır.

Yasal mevzuat ve bunların uygulanması ile ilgili olarak kaymakamlık personelinin de bilgisinin artırılması gerekmektedir. Sivil topluma ilişkin yeterli deneyimin olmaması, hatırı sayılır miktarda zaman ve emek kaybına yol açmaktadır. Çalışanların yetersiz ve tutarsız bilgi vermesi ve yönlendirmesi, zaman zaman, örgütlerin yanlış adımlar atmasına ve hatta ceza almalarına bile sebep olabilmektedir. Kaymakamlığın konuyla ilgili personelinin, mevcut yasal mevzuatın yanı sıra sivil toplum ve rolü, örgütlenme özgürlüğüne ilişkin uluslararası ve AB standartları hakkında da belirli aralıklarla eğitim almaları sağlanacaktır.

Uygulama çerçevesinin iyileştirilmesine yönelik alınacak önlemler de aşağıda belirtilmiştir:

- En sık sorulan sorularla ilgili olarak İçişleri Bakanlığı'nın resmi web sitesinde basit soru ve cevapların yayınlanması;
- Yeni yasa hakkında STÖ'lere bilgi sağlayabilecek olan kamu makamı ve/veya yetkilisinin belirlenmesi ve iletişim bilgilerinin STÖ'lerle paylaşılması;
- STÖ'lere hatırlatmalar (örn. Yıllık rapor için son teslim tarihinin yaklaşması gibi) ve yasal yükümlülükler ve şartlar konusunda farkındalık yaratmak için STÖ'lerle iletişim içinde olmak.

Gönüllülük

Gönüllülüğün teşvik edilmesi ve desteklenmesi için, mevcut tüzük ve yönetmeliklerde değişiklikler yapılacak, gerekli olduğu durumlarda yenileri hazırlanacaktır.

Sonuçlar

Vakıflarla ilgili yeni bir yasa taslağı hazırlandı ve kabul edildi

Dernekler yasasında gerekli iyileştirmeler ve tadiller yapıldı

Dernekler ile ilgili yasanın daha iyi uygulanabilmesi için bir yönetmelik kabul edildi

STÖ'lere yönelik yasal çerçevenin uygulanmasından sorumlu olanların kapasitesi, rehberlik ve düzenli eğitimler sağlanması yoluyla artırıldı

STÖ'lere yasal çerçeve ve uygulaması hakkında rehberlik ve bilgilendirme yapmak için yönetim tarafından bir bilgilendirme sistemi oluşturuldu

Gönüllülüğün teşvik edilmesi için yasal çerçeve iyileştirildi

3.3. Karar Almaya Katılım

STÖ'ler, karar alma sürecinde hükümetin önemli ortaklarıdır. Farklı bir bakış açısı sağlayabilirler, alternatif fikirler sunabilirler ve ayrıca aksi takdirde erişilmesi zor olan, mesela engelli bireyler gibi grupların görüşlerini de alabilirler. Daha da önemlisi katılım, Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi (Madde 25) ve Avrupa Konseyi Politik Karar Alma Sürecinde Sivil Katılım Rehberi nezdinde (Bakanlar Komitesi tarafından 27 Eylül 2017 tarihinde kabul edilmiştir) tanınmış bir haktır. STÖ'lerin tasarlanan politika ve yasal hazırlıklar hakkında bilgiye erişebilmesini ve istişare sürecine dahil olmalarını ve aktif diyalog ve katılımlarını sağlayacak mekanizmaların oluşturulması önemlidir.

İstişare Standartları

STÖ'lerin danışmanlık rollerini güçlendirmek için hükümet STÖ'lerin katılımına yönelik standartlar geliştirilmesini sağlayacaktır – bunlar; STÖ'lerin ne zaman ve nasıl politika ve mevzuatların geliştirilmesine katılacaklarını düzenleyen basit kurallar olacaktır. Bu standart örnekleri arasında, istişare edilmek üzere taslak yasal metinlerin yayımlanması, STÖ'lerin görüşlerini almak için verilecek olan minimum gün sayısı, yapılan önerileri reddetmek/kabul etmek konusundaki gerekçelerle ilgili geri bildirim vermek vb. yer olacaktır.

STÖ'lerin karar almaya katılımlarının teşvik edilmesi için bir mekanizma geliştirilecek ve uygulamaya konacaktır. Bunun için taslak kararlar ve yasalar ile ilgili bilgilendirmelerin, önerilen tavsiyelerin analizleriyle birlikte kamuya açık olarak yapılması gibi önlemler de uygulamaya koyulacaktır.

STÖ Katılımı için Yapılar

Tüm kamu makamlarında (bakanlıklar, belediyeler, EVKAF, vb.) sivil toplumla ilgili görevleri yapmak üzere memur atamaları/görevlendirmeleri yapılacaktır. Kamu makamlarındaki bu irtibat noktaları/görevlileri, kamuya açık istişarelerin düzenlenmesi, STÖ'lerle ilişkilerin kurulması ve ilgili makam/kurum ile STÖ'ler arasında iletişim ve istişareyi sağlamaktan sorumlu olacaktır.

Karma Organlara STÖ Üyelerinin Seçilmesi için Açık Kriterler

Mevcut kimi yasalarda sivil toplum katılımını öngören karma komitelerin veya komisyonların oluşturulmasını düzenleyen maddeler bulunmaktadır. İlgili maddelerde STÖ'lerin seçilme kriterleri çoğunlukla tanımlanmamıştır veya yeterince açık değildir. Bu yasalarda, örgütlerin nasıl katılacağı konusunda daha açık kurallar getirilecektir. İlgili maddelere göre oluşturulan organların da aynı zamanda sivil toplumun denetim ve izlemesine açık olması sağlanacak ve daha şeffaf ve hesap verebilir olmaları güvence altına alınacaktır.

STÖ'lerin ve Kamu Makamlarının Kapasitenin Artırılması

STÖ'lerin rolü ve önemi hakkında, devletin tüm mevcut birimlerinde (örneğin İçişleri Bakanlığı ve Kaymakamlıklar) kapasite oluşturma çalışmaları yapılacaktır. Bu, hükümetin kendi potansiyel ortaklarını daha iyi anlamasına da yardımcı olacaktır. Aynı biçimde, hükümet de karar alma sürecine nasıl dahil olunabileceği ve kendilerine sağladığı faydalar hakkında sivil toplumla işbirliği halinde STÖ'lere yönelik eğitim ve rehberlik çalışmalarının yapılmasında yardımcı ve destek olacaktır.

Yurttaşlık Eğitimi

Katılımın önemli unsurlarından biri de yurttaşlık eğitimidir. İnsanların doğrudan veya STÖ'ler aracılığıyla katılımını teşvik etmek için katılımın sağlayacağı faydalar ve karar alma sürecine dahil olmanın değerinin insanlar tarafından anlaşılması çok önemlidir. Gençleri, sivil topluma katılmaları için teşvik etmek ve yurttaşlık eğitiminin okul müfredatlarında yer alması için gerekli adımlar atılacaktır. Yeni dernekler yasası, çocukların da derneklere üye olabilmelerine olanak sağlamaktadır, bu nedenle okullarda farkındalık yaratmak ve kapasite oluşturmak, gençlerin sivil toplum ve katılım konusunda farkındalıklarını geliştirmek önemli bir gündem olarak ele alınacaktır.

Sonuçlar:

STÖ'lerle istişare için standart ve kriterler geliştirilerek uygulanmaya konuldu

Bir istişare sistemi oluşturularak uygulamaya konuldu ve bunun aracılığıyla standartların uygulanması güvence altına alınarak, STÖ'lerin katılımı teşvik edildi ve alınan görüşlere ilişkin geri bildirim analizleri yayımlandı

STÖ'ler ile ilişkilerin geliştirilmesi için tüm kamu makamlarında irtibat/odak noktaları oluşturuldu

Bakanlıkların kuracağı karma komisyon ve komitelerde yer alacak STÖ üyeleri için açık kriterler belirlenerek kabul edildi

STÖ'lerin rolü ve katılım mekanizmalarının önemi hakkında kamu makamlarının ve STÖ'lerin kapasiteleri geliştirildi

4. İzleme ve Uygulama

Stratejinin düzgün bir biçimde uygulanmasını sağlamak için, hükümet tarafından Stratejinin kabul edilmesinden sonra üç ay içerisinde, belirtilen önlemlere yönelik bir Uygulama Planı kabul edilecektir. Bu Planda, ilgili önlemlerin hayata geçmesi için yapılması gereken faaliyetlerin tam olarak neler olduğu, söz konusu faaliyetlerin uygulanacağı zaman çizelgesi, uygulamadan birinci derecede sorumlu olacak olan kamu makamı (ve ayrıca varsa diğer ilgili kurumlar) ve uygulama için gerekli olan bütçe yer alacaktır. Her yıl, Uygulama Planı gözden geçirilerek, gerektiği durumda güncellenecektir.

Genel olarak uygulamadan ve eşgüdümden sorumlu kurum, **Cumhurbaşkanlığı VEYA Bakanlar Kurulu'na** bağlı olarak oluşturulacak özel bir birim olacaktır.

Aşağıda belirtilen şekilde ilave izleme mekanizmalarının da geliştirilmesi öncelikli olarak ele alınacaktır:

- Stratejinin uygulanmasından sorumlu olacak kamu kurumuna stratejinin uygulamasıyla yükümlü olan tüm kamu makamları tarafından rapor sunulması;
- Uygulama ile ilgili yıllık rapor (yükümlü kamu makamlarından alınacak raporları temel alan);
- Stratejinin uygulanmasına ilişkin durumun izlenebileceği bir web sitesi;
- Her iki yılda bir olmak üzere hem hükümet hem de STÖ'lerin raporlarını sunacağı, Stratejinin yürütülmesine ilişkin Meclis görüşmeleri;
- Stratejinin uygulanmasındaki ilerleme ve aksaklıkları gözden geçirmek için Meclis tarafından STÖ'ler ile birlikte düzenlenecek yıllık toplantılar;
- Bağımsız uzman(lar) tarafından yapılacak ara ve nihai bir değerlendirme.